

балету. В музичній тканині «Лісової пісні» значне місце посідають народнопісенні мотиви. Велику увагу Михайло Скорульський приділив, зокрема, музичному фольклору Волині» [4].

На сценах театрів опери та балету України свого часу ставилися такі балети: «Лілея» К. Данькевича, «Світлана» Д. Клебанова, «Тіні забутих предків» (за повістю М. Коцюбинського) В. Кирейка, балетна трилогія «Досвітні огні»: «Відьма» В. Кирейка, «Досвітні огні» Лесі Дичко, «Каменярі» М. Скорика. Ці вистави мали цікаву та колоритну балетмейстерську особливість. У багатьох епізодах, що були пов'язані із народними сценами, балетмейстери створювали додаткових персонажів, яких зображали артисти балету, оркестру, мімансу. Ці персонажі тримали в руках народні музичні інструменти — цимбали, козобаси, тулумбаси, сопілки, трембіти, бандури, гудки, кобзи, ліри, торбани. Відповідно до сценарного плану, усі ці народні музики активно зображали гру на народних інструментах.

Висловлюємо сподівання на те, що народно-інструментальне мистецтво України, спираючись на плідні традиції, буде й надалі успішно розвиватися.

Список використаних джерел:

1. Богород А. Народний танець українців у писемних джерелах. 22.10.2020. URL: <https://tanci.etnoua.info/vse/narodnyj-tanec-ukrajinciv-u-pysemnyh-dzherelah-abohorod/> (дата звернення: 12.10.2025).
2. Гусак Р. Д. Народні музичні інструменти. *Історія української музики* : у 7 т. Київ, 2016. Т. 1 : Від найдавніших часів до XVIII століття, кн. 1. С. 369–392.
3. Загайкевич М. Драматургія балету. Київ : Наукова думка, 1978. 257 с.
4. Загайкевич М. Про балет «Лісова пісня». URL: <https://opera.com.ua/performance/lisova-pisnya> (дата звернення: 12.10.2025).
5. Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського. URL: <https://kontramarka.ua/uk/artist/natsionalny-ansambl-tantsyu-ukrayiny-imeni-pavla-virskoho> (дата звернення: 12.10.2025).

Є. Білова

РОЛЬ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ: УКРАЇНСЬКІ АКАДЕМІЧНІ ШКОЛИ В СУЧАСНОМУ МУЗИЧНОМУ ПРОСТОРИ

Ye. Bilova

THE ROLE OF PERCUSSION INSTRUMENTS IN INTERCULTURAL COMMUNICATION: UKRAINIAN ACADEMIC SCHOOLS IN THE MODERN MUSICAL SPACE

Ударні інструменти від давніх часів до сьогодення посідають важливе місце в музичній культурі людства. Вони були невід'ємною складовою архаїчних ритуалів, виконували функцію комунікативного посередника в спільноті та слугували символом єднання. У ХХ–ХХІ ст. ударні набули нового статусу — як у академічному виконавстві, так і в міжкультурній комунікації. Для України ця

тенденція особливо актуальна, адже вітчизняна школа ударних поєднує академічні, народні та сучасні експериментальні практики, утверджуючи національну ідентичність у світовому культурному просторі.

Історичні передумови становлення українських академічних шкіл ударних інструментів сягають впливу провідних європейських виконавських традицій — німецької, австрійської та французької, які визначили методологічні основи формування національної школи. У другій половині ХХ ст. завдяки діяльності видатних педагогів у Києві, Львові, Харкові та Одесі було створено систему професійної підготовки виконавців на ударних інструментах, що охоплювала як симфонічні оркестри, так і камерні колективи. Важливим кроком у розвитку стало інтегрування українських народних ударних інструментів (бубон, тарілки, тулумбаси) у симфонічний і камерний репертуар, що дозволило органічно поєднати національний колорит із академічними жанрами та сприяти становленню власного культурного обличчя української школи ударного виконавства.

Ударні інструменти є унікальним засобом міжкультурної комунікації, адже їхня природа універсальна: ритм і тембр сприймаються без потреби в словесному перекладі, виступаючи своєрідним «кодом» для взаєморозуміння між культурами. У добу глобалізації українські виконавці дедалі активніше інтегруються у світовий мистецький простір, беручи участь у міжнародних конкурсах, фестивалях, майстер-класах і творчих колабораціях із представниками джазових, етнічних та електронних напрямів. Це сприяє утворенню поля міжкультурного діалогу, де поєднуються різні традиції й виконавські практики.

Приклади таких інтеграцій яскраво виявляються у виконанні українськими музикантами творів сучасних композиторів, зокрема Кейко Абе чи Небойші Живковича, чії композиції відкривають нові горизонти для репертуару. Водночас у вітчизняному музичному просторі з'являються нові твори для маримби, вібрафона та сетів ударних, що поєднують європейські технічні прийоми з українським мелосом, утверджуючи неповторність української школи у глобальному контексті. Таким чином, ударні інструменти стають не лише засобом технічного виконання, а й носієм культурних смислів, що сприяють діалогу й взаємному збагаченню світових музичних традицій.

Академічна школа гри на ударних інструментах в Україні має свою національну специфіку, що вирізняє її у світовому контексті. Однією з ключових ознак є особлива «лірична» традиція трактування ударних: навіть у віртуозних чи ритмічно насичених творах українські виконавці прагнуть до мелодійності, виразності та співучості звучання. Такий підхід формує своєрідний естетичний код української школи, що надає інструментам не лише ритмічної, а й повноцінної музично-драматургічної функції.

Поєднання академічних принципів із фольклорними інтонаціями, яке простежується у творчості українських композиторів — Л. Колодуба, Є. Зубцова, А. Якобчука, — формує унікальний стиль, який легко впізнається на міжнародних сценах. Завдяки цьому ударні інструменти стають не просто технічним чи колористичним засобом, а носієм української культурної ідентичності.

Важливою складовою розвитку школи є система освіти: українські консерваторії та музичні академії формують навчальні програми, що охоплюють як класичний симфонічний та камерний репертуар, так і сучасні експериментальні твори. Особливий акцент робиться на ансамблевій грі, яка виховує здатність до колективної взаємодії та готує студентів до участі в мультикультурних мистецьких проєктах. Таким чином, українська академічна школа поєднує традицію й новаторство, виховуючи виконавців, здатних бути рівноправними учасниками глобального музичного процесу.

У сучасних академічних композиціях ударні інструменти набувають центральної ролі, що підкріплюється застосуванням розширених технік виконання — тремоло, різних форм глушіння, педальних ефектів, прийомів “prepared percussion”, а також поєднанням акустичних засобів з електронікою. Завдяки цьому формується нова художня мова, яка дозволяє поєднувати експресію та глибоку образність, виходячи за межі традиційного уявлення про ударні як допоміжний елемент ансамблю.

Українські перкусіоністи відіграють важливу роль у формуванні позитивного іміджу держави на світовій культурній арені. Їхня активна участь у престижних міжнародних фестивалях, зокрема Leopolis Jazz Fest у Львові та “Two Days and Two Nights of New Music” в Одесі, засвідчує високий професійний рівень вітчизняної школи ударних. На цих подіях українські виконавці виступають не лише як учасники, а й як культурні амбасадори, презентуючи унікальне поєднання національних традицій із сучасними інтерпретаційними практиками.

Важливим чинником інтеграції України у світовий музичний простір є членство українських виконавців у міжнародних професійних об'єднаннях, зокрема Percussive Arts Society (PAS). Така діяльність сприяє не лише взаємообміну знаннями та досвідом, а й формує нові перспективи для розвитку української школи ударних у глобальному контексті.

Окрім концертних виступів, значна увага приділяється просвітницькій місії. Українські перкусіоністи проводять лекційні концерти, майстер-класи, авторські курси та спеціалізовані семінари, що підвищують рівень професійної освіти. Особливе місце займають програми інклюзивного спрямування: робота з дітьми з особливими потребами через інтерактивні заняття на шумових та ударних інструментах стає не лише освітнім, а й терапевтичним інструментом. Це доводить, що вплив української школи ударних виходить далеко за межі вузькоакадемічного середовища, охоплюючи соціально-культурний і навіть медико-психологічний виміри.

Таким чином, міжнародна діяльність українських виконавців демонструє багатовекторність: від репрезентації на фестиваліних майданчиках до участі в професійних об'єднаннях і розвитку просвітницьких та інклюзивних програм. Це створює цілісну картину українського ударного мистецтва як важливого учасника сучасної міжкультурної комунікації.

Сучасний стан виконавства демонструє виразну інтеграційну тенденцію: від фольклорного коріння й академічного трактування — до електронних

експериментів і крос-жанрових проєктів. Це не лише збагачує національну музичну культуру, а й робить вагомий внесок у формування глобального культурного простору, де українська школа ударних постає як упізнаваний та авторитетний учасник.

Таким чином, ударні інструменти постають як міст між традицією і сучасністю, локальним і глобальним, зберігаючи культурну ідентичність та водночас розкриваючи нові можливості для міжнародного діалогу.

Н. Любінець

**АКОРДЕОН ЯК ІНСТРУМЕНТ САУНД-ДИЗАЙНУ:
ФОРМУВАННЯ ЗВУКУ В ТЕАТРІ, КІНО ТА ВІДЕОІГРАХ**

N. Liubinets

**THE ACCORDION AS A SOUND DESIGN INSTRUMENT:
SOUND FORMATION IN THEATRE, CINEMA, AND VIDEO GAMES**

У розвитку театру, кінематографу та відеоігор тривалий час домінував візуальний чинник. У XIX ст. театральні ефекти обмежувалися простими сигналами — ударами барабана чи дзвінком. У ранньому кіно звук часто сприймався як загроза німому мистецтву, а перші відеоігри ставили пріоритет на графіку, зводячи звук до мінімальних сигналів.

Поступово технічний прогрес змінив цю ситуацію. Розвиток звукових систем, поява спеціалізованих відділів у театрі та професії саунд-дизайнера в кіно і відеоіграх підняли роль звуку до повноцінного художнього засобу. Музика та звукові ефекти стали культурним і комерційним феноменом, а саунд-дизайн закріпився як професійна категорія, незважаючи на дискусії щодо його статусу.

У театрі історія звуку сягає давньогрецьких амфітеатрів, де акустика визначала якість сприйняття вистави. Голос акторів, поєднання мовлення, речитативи та співу були ключовими засобами комунікації. У римську добу принципи театральної акустики були систематизовані: зокрема М. Вітрувій описав важливість архітектури, матеріалів і спеціальних пристроїв для підсилення звуку. Таким чином, ще на ранніх етапах театр розвивався як слухове мистецтво, де звук виступав одним з елементів художнього середовища.

У XIX ст. звук залишався допоміжним, підкреслюючи драматургічні моменти або створюючи атмосферу через музичні й механічні ефекти. З розвитком технологій запису та підсилення звуку з'явилася можливість використовувати позасценічні звукові елементи, що розширювало драматургічні й перформативні можливості. Авангардні експерименти, зокрема Дж. Кейджа, продемонстрували, що будь-які звуки можуть стати автономним театральним елементом, підкреслюючи роль слухача у формуванні сприйняття.

У XX–XXI ст. розвиток мобільних та цифрових технологій, а також концепція звукового ландшафту Р. М. Шефера сприяли перетворенню театального звуку на динамічний та інтерактивний компонент перформансу. Практик Д. Кардіфф і театральна група Ріміні Протокол показали, що аудиторія може